

Visita teatralitzada al Cementiri de Vilafranca del Penedès.

Sainet històric i còmic escrit en el català que ara es parla. Personatges:

A1; Enterrador (Vestuaris a fixar; bata blava, espadenyes, etc)

A2; M. Panzano (Sra, elegant burgesa de finals del XIX) **Infermera** (capa blava i camisa, faldilla, mitges, etc.) **Matilde** per documentar, però (Sra. de vestimenta burgesa, 1870 una mica més moderna que M. Panzano)

A3; E. Vidal i Valenciano, August Font, Eugeni d'Ors, Rodolf Llorens i Jordana (Hi ha fotos; 1860, 1890, 1920 i 1937)

Guia oficial; J Mª Feliu

Rebuda a càrrec de l' ENTERRADOR PERAPUNYETES (acompanyat del guia)
Lloc lateral esquerra de l'entrada principal del recinte. Control assistents per JM^a.

1. Monòleg de benvinguda (*Enterrador amb lluminària potent d'oli o similar regulable, bata blava i gran joc de claus antigues; abans ha ajudat a la gent a entrar i situar-se*)

Enterrador: Bona nit tinguin. Ummm...vejam, deixi'm mirar, si, així, aixequin una mica el cap, així millor. Ummm...

Joves, tots molt joves, encara. Jo soc una mica més,... veterà. Ara només em veuen la cara, i, faig goig, oi? Tot i tenir més de,...6000 anys! No riguin, no. Aquí el temps passa volant, o ben mirat, molt lentament, no ho sé. Em faig un embolic! Em vaig instal·lar aquí el 1839,- aquest espai abans era dels Caputxins però, amb tot això dels estires i arronses entre polítics i capellans, finalment hi van instal·lar **el cementiri**-, i jo cap aquí. Però de fet jo, jo, jo ja hi era. (*recordant...*) Ummm...temps era temps. (*mirades*) No rigui dona! Jo, vaig arribar cap allà l'any 4000 abans de...(fa una gesticulació de braç dret de front a panxa) Érem poquets, neolítics ens dèiem, uns 30 o 40, i tots aquests entorns, ara plens de vinyes, els vam ocupar. Perquè em mira així, ocupar si, ocupar, vam ocupar tot el Penedès, i caçàvem; conills no es pensi, res d'elefants! Ningú ens va dir res! I jo, jo ja era **l'enterrador**. Fèiem uns rituals que rigui-se'n vostè de l'exorcista! (*torna a fer l'estrany moviment amb el braç dret*) Allà, d'alt d'aquelles muntanyes, al Coll de la Barraca, a la Cova de la Guineu, o,... cap aquella altra banda, a la cova del Bolet,... encara hi ha els meus col·legues neolítics! (*silenci una mica més llarg, amb mirades incisives i esgarripança*). Senten els esbufecs del vent (*mirades*), no?(*mirades*) No passa res, són coses meves,...coses de l'edat. A

vegades m'entren com uns tremolors, unes esgarrifances,...però, ja callo,... ja callo.

Ah! Si volen obrir alguna porta o algun,...(*gest ampli amb la mà*) només han de dir-m'ho! (*exhibeix un gran clauer que al llarg de la visita anirà dringant*) Tinc totes les claus! Aquí, jo no sé res, jo sóc,... i no sóc! Ell, ell ho sap tot! És diu Josep M^a. És jovenet i,... s'atabala una mica. Te poca,...paciència, vol enllestir ràpid i cap a sopar, però, no es preocupin, jo ja els ajudaré. No tinc mai gana! (*es queda un moment quiet, amb mitja rialla dibuixada a la cara i mirant fixament a tothom amb els ulls molt oberts*)

Perdó, perdó, em fa tan feliç veure tanta gent... Si em volen fer el favor. Per aquí, si us plau, per aquí...(soroll claus; comença el grup a anar cap a l'esquerra)

Ah! Un moment! Un detall sense importància. Josep M^a, vols tancar la porta, si us plau. A sobre d'aquesta porta que han travessat, abans hi posava... "ACA TODOS"! Però ho van fer treure. Ummm... Ara,.. no els voldria preocupar! (*aixecant la veu, o amb to misteriós; sempre simpàtic*) Has tancat bé JM^a? Ara sí,... cap aquí,... cap aquí, si us plau! (*soroll de claus i va tot el grup a l'angle esquerra del 1r recinte*)

JM^a explica detalls dels orígens, ordres sanitàries de Carles III, Convent dels caputxins destruït durant els fets de 1837, llei de desamortització, enterraments dins la vila al costat de les esglésies, sensibilitat religiosa de la gent, país arruïnat després de la guerra del francès, guerres carlines i lliberals; qui eren uns i altres; la vila encara emmurallada i que comença a obrir-se, epidèmies de colera, etc,etc, etc, etc. Parla del primer enterrat; Josep Rovira i Terrada.

Interrupció de l'enterrador: (*soroll de claus*) Hi havia cementiris per tot arreu! Deixant de banda els de les coves! A Santa Maria, a Sant Francesc, a les Carmelites, als Trinitaris ...Ah! I el de la plaça de Milà i Fontanals, també coneguda com plaça dels porcs, -Ummm...després en parlarem d'aquest Sr. Milà, que dorm unes illes més enllà- i el dels jueus, a la muntanya de Sant Pau, allà, i, el dels sarraïns, no gaire lluny d'aquí, ... (*senyala*)

Ah! Aquest va ser el primer espai públic fora muralles, juntament amb la Rambla! El cementiri i,...la rambla, curios, oi? Ah! Aquest primer recinte va ser beneït el dia 23 d'abril de 1839, Sant Jordi, ves per on, però no hi havia ni roses ni llibres, no,... segur que no.

JMª comença a explicar els primers detalls de la construcció del 1r recintes, el tema de les seccions: numeració , nivell de pisos, etc. Explica els detalls de que al inici era un cementiri amb esperit d'igualtat social, continua cap a la Capella del Roser, i explica detalls dels xiquets, per la de Sant Antoni i explica tema de les cotonines i arriba a la Sant Eloi, ara sala mortuòria.

Interrupció de l'enterrador: Està tancada! I la clau és,...aquesta! Però, a mi em tremola una mica el pols...Vostè, si vostè,...em vol ajudar a obrir,...no tingui cap por dona! Aquí, ningú li farà cap mal. Cuidis dels vius. Els morts, dormen. Només cal girar,...de dreta a esquerra,...com si fos a casa seva.*(Dins la sala hi ha llum suficient)*

JMª fa l'explicació de tot el tema de la sala, la taula, el marbre, la sanitat, l'anècdota del soldat enterrat viu, etc. Sortim de la sala. No cal tancar, només recuperar les claus!

Interrupció de l'enterrador: Ho veu com no era tan greu,...tanqui, dona, tanqui. Moltes gracies. Ah! Aprofitant aquest agradable passeig i per distreure una mica la seva angoixa, els diré que el preu de l'enterrament variava segons el numero de capellans i escolans, els guarniments del carro i, el numero de cavalls! Això fins fa quatre dies, bé fins l'any 1950 per ser més,...precís! Feien un goig! Quines desfilades! Menys els pobres de solemnitat, com ara,...Sra., no em miri amb aquesta cara; vostè no sap què és un pobre de solemnitat, oi? Ummm,...jo tampoc!

JMª arriba a la Capella. Referència a la làpida de ferro i la seva iconografia. Tot seguit s'entra a la Capella i es fa l'explicació de la seva tortuosa història.

La construcció és d'inspiració medievalista d'influències neoromàntiques. La coberta potser recorda l'art bizantí. La façana principal es compon amb una porta allindada, flanquejada per dues columnes amb capitell que suporten una arquivolta, un timpà amb un relleu que representa la resurrecció de Llätzer, de l'escultor barceloní Ramón Elies, un ull de bou amb vidriera i el coronament, format per la figura d'un àngel anunciador del Judici Final, assegut, que amb la trompeta fa de pregoner de la mort, també obra de Ramón Elies

(La porta està ajustada i no cal clau. Ens troben al seu interior a la Sra Panzano que es presentada per l'enterrador. Està recolzada resant al primer banc)

Enterrador: Sra. Margarita! Em sap greu molestar-la, però tenim visita. Si fos tan amable...

Sra. Panzano: (S'aixeca i de cara, al peu de l'altar) Oh! Cap problema amic meu. Avui estic desvetllada. Normalment descanso en aquella habitació de l'esquerra. És més recollida i no hi ha massa humitat. Senyores, senyors, siguin benvinguts a la meva humil capella. *(Va vestida amb un vestit ben*

elegant de l'època). Perdonin que no m'hagi arreglat. Estic d'estar per casa i ...

JM^a: Inicialment aquest espai no va construir-se pensant que, amb el temps, la gent creient en facilitaria la construcció, perquè l'Ajuntament no tenia recursos

Enterrador: Així va ser! A fe de Déu. Fins el 1860 no es va oferir el molt adinerat Sr. Josep Almirall i Sala. Molta fe i molta misèria! La crisi, com ara, sempre la crisi! Sra. Vostè sap el que és la crisi? Jo tampoc!

Sra. Panzano: Però el meu estimat marit, amb l'arquitecte Joan Torras, van començar amb il·lusió el projecte. Ai! (*sospirs teatrals*) dissortada fatalitat! El meu pobre Josep va traspasar prematurament la porta del més enllà. La mort se'l va endur abans d'acabar! Però jo, sola i afligida,... generosament, un cop em van cedir els drets de propietat, la vaig fer acabar. Era meva, però,... tothom en podia fer us. La va beneir el Bisbe Morgades l'11 de juny de 1878...

Enterrador: Va anar així mateix! I, va ser molt bonic! Quin detall Sra. Panzano!

Enterrador: No hi havia un ral! I les retallades, oi Sra. Panzano? Però, amic J M^a, ja hi som! Neoromàniques, cúpula bizantina, capitell amb una arquivolta, Llätzer, el Judici Final! L'àngel, l'àngel va anar caient mica a mica,... Cony de diners! I, la trompeta de la mort...és aquesta! Jo, sento tocar la trompeta i, no sé, m'agafa un(*mirada mantinguda i esgarrifances*) *Algun dia tot això ho restauraran però...* Les retallades! Sr. meu, vostè sap que són les retallades? Ummm,...jo tampoc!

Sra. Panzano: Ja està bé amic meu. No sigui descregut! El panteó familiar és allà, veuen, allà, i és on jo faig... vida, com s'acostuma a dir. La porta és aquella làpida, –es desplaça fàcilment, no creguin-, i dona, baixant les escales, a la cripta. Ai! (*sospirs*)Tot molt acollidor, però una mica humit i dolent pel reuma. Aquí, el meu darrera hi havia un altar preciós, projectat per Pau Milà i Fontanals i construït pel fuster local Fèlix Sallent. Mà de sant! El Sant Crist de fusta, a mida natural, era dels germans Venanci i Agapit Vallmitjana, els millors escultor catalans del meu temps.

Enterrador: Cert! Però tot va ser cremat durant els fets del 1936! Tot Vilafranca cremava. Sr. *(a algun visitant)* vostè sap de quins fets parlem, oi? *(mirades a la gent)* Jo,...*(A l'altar)* Una llàstima, si més permès dir-ho! L'altre sagristia, aquesta de la dreta, donava directe al carrer, amb una bonica porta de ferro amb les inicials "M.P.A. 1878". I ara, si em disculpa Sra. Panzano, anirem sortint que la veig amb cara de son...Bona nit i fins demà. Ja portaré el diari i les pastes... *(Fa soroll amb les claus)* Anem sortint, però mirin on posen els peus, vigilin amb els graons de la porta, ...Ummm... Per fi! Aquí fora si respira millor, oi? Per aquí...

JM^a tanca la visita a la Capella, amb unes indicacions de per on continuarà tot plegat. Indicacions sobre la tomba a terra dels capellans i, recorregut pel passadís central,...fins arribar al panteó Frederic Sardà on fa l'explicació i, quan acaba, l'interromp l'enterrador.

Interrupció de l'enterrador: Però ara, si m'ho permeten, arribats a aquesta cruïlla, els hi haig de fer quatre advertències: segons la normativa del 1857, que per mi encara és vigent tot i que va ser derogada el 1989, aquí, i, no em facin enfadar, està prohibit llegir discursos i poesies, pujar els arbres o arrancar flors, i,... entrar per enlloc més que per les portes! D'acord? Bé, ara, avui dia, cal afegir que, si us plau, tinguin els mòbils en silenci! *(fer uns passos)*

Ah! No sé si hauran observat que, fins ara, la majoria d'inscripcions a les làpides estan escrites en castellà. Això no és un detall menor, no, no! Segons la llei del 1838 "**Los epitafios de los cementerios en catalán quedan prescritos, perdó, prohibidos**; igual que posteriorment una Real Cédula prohibia "**representar, cantar y bailar piezas que no fuesen en idioma castellano**" Balar! Balar! *(Fa quatre saltirons, com a jota...amb soroll de claus)* Perdó! M'engresco sol. Em passo tantes hores sol,...Bé, ara tot això són coses del passat,...o no? *(rialla sorneguera)* Si em volen acompanyar..., per aquí, si us plau,...*(soroll de claus)*

JM^a continua el recorregut amb comentaris, amb noms d'arquitectes i estils, dels panteons Miquel Torres i Via - Oliveras.

Interrupció de l'enterrador: Interessant, sí senyor! Ummm... Sr. Josep M^a, vostè, que en sap molt, a començat a parlar d'arquitectes i d'estils: que si el Sr. Font això, que si el Sr. Güell allò, que si neogòtic, que si modernista, que si...Bé, un llarg reguitzell de,... futeses similars. Més tard, més tard m'ho ha d'explicar molt bé tot això, perquè jo em faig uns embolics,... -no

els passa a vostès?-, amb els romans, els romànics i els romàntics, que em passo les nits en blanc i, aquí, al cementiri, és important descansar, sap, dormir bé!

Llum davant del panteó de E. Vidal i Valenciano on trobem un personatge, vestit burges de l'època, i amb unes ulleres rodones amb vidres molt gruixuts; -tenim foto-, esperant assegut, en una cadira, amb un llibre a la mà, gesticulant de braços i fent sons guturals. Quan arriba la gent, s'apropa a algú, i, afectuosament, li dona el llibre i comença directament, amb energia, a fer una parodia còmica o sàinet...

Sr. Eduard Vidal i Valenciano: *(Breu fragment de 1m, màxim, de “A boca tancada...”, amb cinc veus diferents: Que ‘m matan, favor! socorroj. Paso, paso, que aquí está este pillo, ese malvado... Etc,... Senyors nons xiulin, o me acaba de mata!)*

Interrupció de l'enterrador: Sr. Vidal, què fa a aquestes hores llevat? Molt adient això de recordar aquí, -amb aquest silenci-, la seva famosa obra teatral **“A boca tancada”** Ummm... Altre cop escrivint teatre, amb “el català que ara es parla”! *(a la gent)* Això era cap el 1864, més o menys. Ja està, Sr. Eduard, ja està! Au, va, tranquil. Vostè ja va fer prou, home. Vostè va ser el veritable fundador del teatre català! Senyores i senyors, tinc l'honor de presentar al Sr. Eduard Vidal i Valenciano, amic i...enemic, alhora, del no gens menys famós Frederic Soler “Pitarra”, “Serafí Pitarra”! *(a un Sr. del públic)* Vostè ho sabia això? Jo, tampoc! *(rialla)*

Sr. Eduard: Si, però tots els honors, tots, pel Serafí Pitarra! Serafí, de pur, Pitarra de paparra! Ah! El nostre teatre de sala i alcova! Tot i que ara hi ha joves que creuen que això de anar fent teatre per les cases és del tot original! Nosaltres, deia, amb els nostres sàinets, vam aconseguir que menestrals i petits burgesos comencessin a estimar el teatre català...aquell català que parlava el poble! Nosaltres amb els nostres ideals republicans i catalanistes, vam... Però, això ja ho han estudiat, oi? Per cert, l'any 1865, va arribar el tren a la Vila, i, jo, jo, aquells mateix any, vaig escriure el primer drama en català: **“Tal faràs, tal trobaràs”**. Tothom se'n reia de mi; impossible deien, i va ser un èxit!. Fins aleshores, tot el teatre era en castellà i en dos anys, vam capgirar la truita! El teatre per a mi era una eina didàctica i educadora. Els bons són molt bons i els dolents, molt dolents. Vaig fer -n'he una molt divertida, **“L'ase d'en Mora”** es deia, ara fa just 150 anys i,... Estic cansat i gairebé no hi veig. Aquestes ulleres ja no em fan

servei. Amb el seu permís...*(fa el gest de retirar-se)* Ah! Una cosa que em turmenta i que vostè *(a algú del públic)* em podrà aclarir; avui el teatre encara és una eina transformadora i educadora, oi? Bé, a mi tan se me'n dona...Bona nit tinguin!

Enterrador: Ah! Aquest Sr. tenia un germà força important, escriptor, també, Gaietà es deia, però això, si volen, ho poden buscar vostès mateixos a la wikipedia. Bona nit Sr. Eduard! Apa, descansi que això no és vida! *(Soroll de claus)*

JM^a Continua el recorregut indicant que aniran cap al segon recinte, obert el 1876. Un cop hi entren van al **panteó d'Antoni Jané** obra de Santiago Güell, neogòtic, sarcòfags laterals, etc. I el **panteó de Ramon Marimón**, obra de Josep Domènech, i esculpit per Rafael Atché. Després explicació de la **Colletia cruciata** (l'arbust), al costat el **Grup de nínxols** d'estil neogòtic, de l'arquitecte Antoni Font)

Interrupció de l'enterrador: Aquí, aquí volia arribar jo! Al Grup de nínxols del Sr. August Font. M'he pres la llibertat de,...He trucat, al Sr. Font, si, l'he trucat a casa seva,... al Cementiri de Sant Gervasi de Barcelona, i m'ha promès que ens donaria un cop de mà *(apareix un personatge, vestuari burges, com foto, una mica excitat i amb mocador a la mà)*.

Sr. August Font: Aquí hem tenen! Perdonin el retard. He vingut amb tren i, ...no saps mai quan arribes i això que Vilafranca te tren des del 1865. Ja em sabran perdonar! En què els puc ajudar?

Interrupció de l'enterrador: Miri, Sr Font, tenim un embolic amb tot això del neogòtic, neoclàssic, eclèctic, romàntic, modernista, noucentista, etc, etc,... I aquest, no sé com definir-ho, aquesta capella col·lectiva,...Això,... ho va fer vostè, veritat?

Sr. Font: 1891! Clarament neogòtic, amics meus, neogòtic!*(amb un discurs prepotent, ràpid i retòric)* Davant la falta d'espai, abans de decidir una nova ampliació vaig aconsellar la construcció d'aquesta illa, ...de nínxols. Original, veritat! Recorda una capella d'una sola nau, no és cert? Però es tracta d'un panteó col·lectiu, una capella farcida de nínxols. Fins i tot les quatre cantonades que surten en diagonal. *(eixugar-se la suor del front amb el mocador)* Una pensada brillant! De jovenet vaig fer "Cal Figarot", el 1888, on vaig incorporar elements medievalistes. I, també vaig fer la restauració del monumental Palau Baltà!

Interrupció de l'enterrador: Ummm...“Cal Figarot”, un lloc on ara hi fan uns saraus que Déu ni do, i castells tant alts com la Basílica de Santa Maria. Si tenen ocasió, un divendres a la nit, no s'ho deixin perdre. Allò sí que fa impressió!

Sr. Font: Santa Maria? Ha dit Santa Maria, la Basílica! (Eixugant-se la suor. Amb vehemència) La façana actual de Santa Maria d'estil neogòtic, que s'obre a la Plaça de Jaume I, també és cosa meva. Han pogut fer un tomb per la Senyora Vila? El meu il·lustre col·lega Santiago Güell, gran arquitecte vilafranquí, a més dels panteons que han pogut admirar aquí, hi va deixar autèntiques joies modernistes, com la casa Miró i un llarg etc. que ens portaria tota una vida, i jo, vaig molt just de temps. Però vostès, un consell, no s'ho deixin perdre! Per cert, amic meu, vostè volia que jo li expliqués coses d'arquitectura, veritat? Ah! Aquella Vilafranca burgesa, amb la bonança del bon vi, un cop superat aquell petit problema de la fil·loxera... Quin bon gust, quin amor a l'art, quina elegància,...

Enterrador: (*tallant*)Aturi el carro Sr. August, Sr. Font, Sr. Arquitecte...Un plaer, ha estat un plaer! Afanyis que perdrà el tren,... Els nostres visitants fan cara de cansats. Impressionant! Molt agraïts! Bon retorn! (*a la gent*) Un pou de ciència, oi? (s'adreça a algú concret) Vostè ho ha entès tot això? Ummm,...jo tampoc!

JM^a Continua el recorregut al panteó Milà (Milà i Fontanals), d'estil neogòtic i, precisament, de l'arquitecte August Font., amb el fresc al seu interior de Jaume Busquets, lapida interior redactada per Menendez y Pelayo, etc. Fa la seva explicació lligant coses.

Interrupció de l'enterrador: Perdoni Sr. Guia! Els seus coneixements són inabastables, està clar! Però, als nostres estimats visitants s'estan preguntant qui era el Sr. Milà i Fontanals, oi? Ras i curt. Un dels fills més il·lustres de la vila! Va néixer el 1818. Era un savi; sabia llatí i filosofia! Ah! I és l'autor dels primers treballs sobre cançó tradicional com per exemple i, sense anar més lluny, el famós “Romancerillo Catalán”: Aquí hi va recollir per primera vegada la cançó **del llegendari i mític Conte Arnau**. És probablement el més conegut de tots els esperits, ànimes en pena i fantasmes, del Principat de Catalunya! (*Cantar versió Serrat*)

«¿A on teniu les vostres filles, — muller lleial?
¿A on teniu les vostres filles, — viudeta igual?».

«A la cambra són que broden, — comte l'Arnau;
a la cambra són que broden — seda i estam».
«¿Me les deixaríeu veure, — muller lleial?
Me les deixaríeu veure, — viudeta igual?».
«Massa les espantaríeu, — comte l'Arnau;
massa les espantaríeu, — valga'm Déu val».

Va presidir els Jocs Florals el 1859, l'any de la seva restauració! Ah! El Sr. Manel també tenia un germà famós, en Pau, en Pau Milà i Fontanals, però això ja els hi explicaré un altre dia que vinguin...*(Soroll de claus)* I, ara, el Sr. Guia continuarà amb les seves històries...

JM^a Continua: Panteó capella Torres Almirall amb l'oli de Claudio Lorenzale, i ens porta al tercer recinte. Explicació de com era inicialment aquest recinte: separat, amb accés diferent, lloc neutre, civil, etc. Per aquest lloc, finalment es va unir a la resta (l'any 1932, amb la 2ª República). Aquí els carrers tenen noms. Entrem, doncs, a l'espai de foses comunes del 268 soldats republicans que vam morir a l'hospital de Sang de Molí d'en Rovira, i, la fosa comuna de la guarnició de la caserna que hi havia a la vila. Hi ha una llista de noms, amb una frase de Rodolf Llorens i Jordana.

Els llums ja estan encesos, i els personatges; un assegut i l'altre dret, xerrant.

Jordana: *(Un home elegant)* Bona nit. Han arribat al racó més erm, - erm per deslluït, no pas per abandonat o buit de contingut-, d'aquest jardí públic. El cementiri és un espai col·lectiu, un pulmó per respirar i reflexionar, lluny del soroll i del neguit del dia a dia i, ple de petites joies, i racons meravellosos en mig de grans monuments. És, el mirall tranquil de la ciutat dels vius! Oi, Sta. Dolors?

Soc Rodolf Llorens i Jordana i, com vostès, jo avui també estic de visita. No visc aquí. Vaig morir a l'exili, a Caracas. Vaig néixer a Vilafranca l'any 1910. L'any 1927 vaig acabar el batxillerat al Col·legi Sant Ramon i després de llicenciar-me, en Filosofia i Lletres, a la Universitat de Barcelona, vaig ingressar com a professor de l'institut de Cultural Popular de la Dona i de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Bé, vaig ser i fer moltes coses en pocs anys, però quins anys. La sang ens bullia!

Vaig acabar empresonat pels fets del 6 d'octubre del 34. Aquest mateix any s'edità a Vilafranca -La Ben Nascuda-, la meua rèplica a La Ben Plantada de l'Eugeni d'Ors. La Ben Nascuda no era burgesa com La Ben Platada...

Infermera: *(Té un llibre de La Ben Nascuda a la mà)* “Sinó de classe treballadora. Vestia de forma senzilla i de colors soferts, i sovint es feia ella mateixa la roba. Va anar alguns anys a l’escola, encara que no gaires. En sabia poc, però entenia molt. Quan podia llegia *El Patufet* i li agradava molt el cinema...”

Interrupció de l’enterrador: Sta. Dolors, vostè també per aquí? La feia al Molí d’en Rovira? Això era l’any 1938, oi? Em faig un embolic! Allà va néixer la Mare Ràfols, fundadora de les Germanes de Caritat de Santa Anna i, allà anaven a fer hi una gran Basílica però...

Infermera: Us feu vell, amic meu! El Sr. Jordana i jo havíem quedat, avui aquí, per fer un refresc i recordar. Aquí estem com a casa. Vaig estudiar, jo era una nena benestant, a l’escola Montessori que estava al parc Tívoli. Era una escola progressista, on ens ensenyaven jugant! Després, ja veu, infermera. Durant la guerra, al Molí d’en Rovira, s’hi va instal·lar un Hospital de Sang; Clínica Militar núm 10. Allà (*senyala*) hi ha tots els nois que, mal ferits, van arribar del front de l’Ebre, i van morir aquí.

Interrupció de l’enterrador: Si, aquesta part està dedicada als morts del Molí d’en Rovira. Ah! I aquí hi ha els soldats que van morir a l’antiga caserna de Vilafranca

Jordana: L'any 1938, com a capità d' infanteria em trobava al front de Balaguer, i en la part final, de la batalla de l'Ebre. L'exili fins a Caracas, on hi resideixo des de l'any 1942. 75 anys d'exili, viu i, ...mort!

Interrupció de l’enterrador: I, perdoni la pregunta. Com ho veu, tot això, ara?

Jordana: Passo,... sóc enemic de fer declaracions d'aquesta mena a set mil quilòmetres de distancia! Però, si vostè hagués llegit les meves glosses i no les del Sr. Eugeni d’Ors... Per exemple, la que duia per nom “*Tragèdia*”...

Infermera: Em permet? Em fa molta il·lusió!: (*llegeix*) “Aquesta és la glossa de la boca amarga?¿Aquesta és la glossa del gran dolor? Aquesta és la glossa de la fam de pa i de justícia! Aquesta és la glossa dels milions i milions d’obriers sense treball, dels innombrables que estan parats parcialment, de la infinitat de persones faltades del més imprescindibles, dels empresonats i torturats per sustentar idees d’emancipació total, dels

inconformistes perseguits, dels explotats inhumanament, dels malalts sense l'assistència necessària, dels qui moren de misèria, de les dones que són portades a prostituir-se, dels homes que són portats a matar per les guerres feixistes i capitalistes, dels que han de demanar almoïna, dels que tenen fred i no es poden abrigar, dels que tenen fam i no tenen un mos de pa, dels que no tenen on dormir, dels que no tenen on caure morts i dels que perden la vida.

Jordana: La Ben nascuda era pobre com una rata... Això està escrit l'any 1937! Què més vol que li digui de com veig el món d'avui... Vagin, vagin a preguntar al Sr. Eugeni d'Ors que reposa allà, ben a prop... La vida, la vida és per morir-se! Bona nit! Anem Dolors.

Els personatges es queden fins que el grup entra al 7è recinte i marxen prenent els llum que posaran per il·luminar el panteó a Matilde

JM^a Continua el recorregut tot explicant com ha anat creixent el cementiri i Vilafranca etc. pels recintes 7è, 5è, 6è i 4t i es torna al 1r recinte.

Interrupció de l'enterrador: *(Just abans d'entrar en el panteó "A Matilde")* I ara, *(soroll de claus)* amics visitants, arribem al lloc on hi ha un dels més il·lustres difunts del nostre cementiri; Mateu Monsolís! Qui no recorda "*Nissaga de poder*"? La mítica telenovel·la de TV3 de finals dels anys 90, "*Nissaga de poder*", *el mig de les vinyes i, embolica que fa fort!* Era com "*La Riera*", més o menys, oi? Vostè, segueix "*La Riera*" oi?... Jo també! Ara, aquí, al Penedès, pots anar per camins envoltats de vinyes, visitant cellers i tastant uns vinets, que fan ressuscitar un mort! Ai, perdó! No ho volia dir això...

Eugeni d'Ors: *(Assegut en una de les cadires que hi ha al costat del panteó "A Matilde")* Amic meu. No sé de què està parlant. Sóc Eugeni D'Ors "Xenius", el més il·lustre personatge que reposa en aquest indret. Vaig escriure la "Ben plantada", encarnació de totes les virtuts de la noia catalana. La primera vegada que vaig veure *(S'aixeca i li besa la ma)* a la Matilde va ser l'any 1917.

Matilde: *(Jove i romàntica)* Jo era la germanastra de l'avi matern d'Eugeni d'Ors i Rovira, Matilde Rovira Odoardo. La meua història és tot un poema o un fulletó del segle XIX. Vaig néixer a Cuba el 1844. La meua mare va enviuadar i es va tornar a casar amb Ventura Rovira, un negociant penedesenc, també vidu, que era a l'illa, i que ja tenia un fill, Josep Rovira Alcover, l'avi del Sr. Eugeni. *(Sospir teatral)* Vaig morir a Barcelona, en mig

de bullangues sindicalistes i revolucionaries, (*Dramàtica i recordant...*) d'un tret al cap. (*Té un desmai i L'Eugeni d'Ors l'ajuda, i la fa seure*)

Eugeni d'Ors: En vaig enamorar d'aquesta tomba! Aquesta tomba, custodiada per un Àngel orant a la capçalera, i amb aquest enigmàtic nom gravat a la pedra "**A Matilde**"! Llavors jo treballava per la Mancomunitat de Catalunya,... de Prat de la Riba. Diuen que vaig ser l'intel·lectual ideòleg del moviment noucentista i figura rellevant en el període polític de començament de segle XX. Com a "Xenius" vaig escriure les meves famoses glosses, res més que breus reflexions d'actualitat, a la "Veu de Catalunya", cada dia del món, entre 1906 i 1920. Vaig...

Interrupció de l'enterrador: Don Eugenio, si ens ha d'explicar tot el seu currículum, se'ns farà llarg i, tot plegat és molt complicat, a més ja sap que diuen de vostè...

Eugeni d'Ors: Diuen, diuen, diuen, -els sona això del diuen , diuen, diuen? bé tan se val... L'any 1915 vaig presentar el Projecte d'instal·lació a Catalunya d'un sistema de biblioteques populars, que va ser aprovat per la Mancomunitat de Catalunya, des d'una perspectiva plenament noucentista. Després tot és va complicar; malentesos, divergències i,... i vaig anar a Madrid. Allà vaig continuar amb les meves famoses glosses, però a l'"ABC" i és clar, en castellà!

Matilde Rovira Odorado: (*dreta prop d'un xiprer*) Jo tenia 26 anys! I aquí estic, (*a la tomba*) amb el meu padastre , la seva segona esposa i mare meva i,... amb el nostra romàntic enamorat!

Interrupció de l'enterrador: I, el 1944, l'ajuntament, ...del moment,...el va anomenar fill adoptiu de Vilafranca i, un cop traspassat, l'any 1954, van comprar aquest panteó i finalment,... segons el vostre desig, va ser enterrat en pau, aquí, sota el llorer i els xiprers que tant us van impressionar. Així és la vida i,... "Ors era vist com a catalanista a Madrid i com un feixista a Catalunya". Ummm... Vostès ho entenen això? Doncs jo,... tampoc! Però, parlant de biblioteques, hi ha molt per llegir sobre això de la memòria històrica...Bé, Sr. "Xènius", Sra. Matilde, un bon repòs i fins aviat...(Seuen a les cadires i escolten) I vostè, Sr. J M^a, no vol afegir res?

JM^a fa la descripció tècnica del panteó; projecte de Manuel Oms, corones florals , flors d'opi, tanca de ferro, etc.

Interrupció de l'enterrador: I ara, per aquí senyores i senyors,...per aquí...poc a poc, vagin en compte...(Soroll de claus)

JM^a Continua el recorregut fins a la porta, passant pel nínxol de Carles Munts un gran artista local. Un home que va pintar la nostra Festa Major als seus primers dibuixos, a olis sobre tela i aquarel·les, a portades de programes i a plafons de rajoles. Diuen que el Sr. Munts i el Drac feien petar llargues xerrades.

Interrupció de l'enterrador: L'auca de la Festa Major diu:

"El drac fa molta feresa

quan surt amb la boca encesa"

Abans hem parlat amb el Sr. Llorens i Jordana, recorden? Ell va escriure des de Caracas això tant bonic que, a mi, com el vilafranquí de soca-rel, en fa rajar la llagrimeta: (*Obrir caixa de música mentre diu el text següent*)

"A la meva senyora Vila tenim el millor Drac del principat, que és com dir el millor Drac de tota la cristiandat. El que resta inqüestionable és que el Drac vilafranquí és el de més patxoca de totes les terres de parla catalana i té un maquillador, l'artista Carles Munts, que té cura de repassar-li les cremades produïdes pels coets, i avivar-li els colors, el vermell del llavis i el blanc dels ulls i de les dents" (*Tancar la caixeta*)

Descansi en pau Carles Munts... I ara, si em volen acompanyar cap a la sortida, per aquí, si us plau, per aquí...(Soroll de claus).

(*Just abans d'arribar a la porta*) La mort (*Fa la gesticulació amb el braç dret de front a panxa*) és una de les poques coses serioses que queden en aquesta vida. Això, paraula, és collita d'enterrador! I ara, si em volen acompanyar (*Fa soroll amb les claus i, cap a la porta, per acabar la visita*)

J M^a , ja pots obrir...**Srs. CARPE DIEM!!!!**

(*Tots tres actors acomiaden al públic: Bona nit, passi-ho bé, cuidis força, a reveure, fa bona cara avui, fins aviat, etc...*)

JM^a, acaba, ja al carrer, i fa l'explicació final.

Valeri Laguna i Cano . Juny 2016..